І. Шумейко,

доктор філософії за спеціальністю 081 – Право

ФІНАНСОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ З СУМІЖНИМИ ПОНЯТТЯМИ

Актуальність проблеми. Усталена теоретико-правова класифікація видів юридичної відповідальності на конституційну, адміністративну, дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову та кримінальну – не може вважатися вичерпною та остаточною. Адже у законодавстві з'являються нові види санкцій за порушення правових норм, які важко віднести до одного з «традиційних» видів юридичної відповідальності. Де-факто в Україні сформувався інститут фінансової відповідальності, який не є систематизованим, і на позначення якого використовуються різні поняття. Тому, визначення поняття того, що є «фінансовою відповідальністю», а так само і відмежування цього поняття від суміжних, має бути предметом теоретико-правового дослідження.

Метою статті є визначити поняття та ознаки фінансової відповідальності, встановити її співвідношення з суміжними поняттями.

У вітчизняній правовій науці досліджувалося, зокрема, поняття *фінансово-правової відповідальності*. Так, А. Й. Іванський визначає фінансово-правову відповідальність як «державний осуд, що має прояв з точки зору суб'єктивного права як нормативний, формально визначений у фінансовому праві, гарантований і забезпечений фінансово-правовим примусом юридичний обов'язок зазнавати правопорушником заходів

державного примусу у вигляді фінансових санкцій (штраф, пеня) за вчинене ним *правопорушення у сфері фінансової діяльності*» [1, с. 12]. Тобто фінансово-правова відповідальність розкривається виключно через поняття фінансового правопорушення, та розглядається виключно як інститут податкового права. Подібні висновки також можна зустріти в статті Є.В. Літвінової, яка вказує, що «фінансова відповідальність, різновидами якої є *бюджетна, податкова, банківська та валютна відповідальність*, відокремлена від адміністративної» [2, с. 65].

Справді, фінансова відповідальність як вид юридичної відповідальності згадується передусім в статті 111 Податкового кодексу України. В пункті 111.1 цієї статті зазначено, що «за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі *види юридичної відповідальності*: фінансова; адміністративна; кримінальна [3]. Отже, на законодавчому рівні фінансова відповідальність вже отримала статус окремого виду юридичної відповідальності, на відміну від правової доктрини, в якій це питання є дискусійним. Але разом з тим постає логічне питання: чи є фінансова відповідальність інститутом лише фінансового права? Адже лише той факт, що вона названа як вид відповідально-

сті в статті 111 Податкового кодексу України, не може обмежувати її сферу впливу лише податковим правом, адже, вочевидь, адміністративна та кримінальна відповідальність, які теж згадані в цій статті, не є інститутами податкового права.

До того ж, у законодавчих актах, предметом регулювання яких не є податкові відносини, широко застосовуються такі поняття, як «*штрафні санкції*» (ст. 43 Закону України «Про охорону праці»), «*адміністративно-господарський штраф*» (ст. 239 Господарського кодексу України, ст. 60 Закону України «Про автомобільний транспорт»), «*адміністративно-господарські санкції*» (ст. 20 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»), «*фінансові санкції*» (абзац третій ч. 3 ст. 24-1 Закону України «Про рекламу», ст. 11 Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків», ч. 6 ст. 8 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», ч. 3 ст. 265 КЗпП України), «*штрафи*» (ст. 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції»), «*заходи впливу*» (ч. 3 ст. 32 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»). Ці поняття, незважаючи на розбіжності в лексичних конструкціях, мають ряд спільних ознак, адже, по-перше, ці заходи відповідальності застосовуються переважно до суб'єктів господарювання або осіб, що провадять незалежну професійну діяльність, по-друге, завжди мають грошовий характер, по-третє, застосовуються від імені держави, по-четверте, застосовуються переважно в позасудовому порядку (іноді суд може виконувати функцію органу стягнення, тобто перевіряє законність застосування санкцій, але ніколи не є органом,

який здійснює провадження щодо застосування таких санкцій). Ці ж ознаки притаманні і фінансовій відповідальності, згаданій як окремий вид юридичної відповідальності в Податковому кодексі України.

Останню ознаку (щодо ролі суду) слід пояснити докладно на прикладі стягнення санкцій за порушення квот працевлаштування осіб з інвалідністю: обов'язок роботодавця сплатити таку санкцію до бюджету настає в силу факту порушення квоти і в силу прямого припису закону, однак у разі невиконання цього обов'язку Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю звертається до суду з позовом про стягнення сум санкцій. В цьому випадку суд не здійснює провадження у справі про правопорушення, а лише перевіряє, чи існував у роботодавця обов'язок сплатити ці санкції, і здійснює примусове виконання цього обов'язку в разі його невиконання роботодавцем.

З наведеного вище переліку ознак фінансової відповідальності, а також з того факту, що цей вид відповідальності широко застосовується поза межами фінансового права, впливає суттєва різниця між поняттями «*фінансово-правова відповідальність*» та «*фінансова відповідальність*». Перша – є відповідальністю за порушення норм суто фінансового права (податкового, бюджетного, банківського). Цей термін позначає не окремий вид юридичної відповідальності, а групу правових норм, об'єднаних за критерієм охорони певного об'єкта правопорушення. В свою чергу, фінансова відповідальність – є окремим видом юридичної відповідальності, яка забезпечує правову охорону широкого спектру суспільних відносин – у сфері праці, конкуренції, реклами, безпеки, будівництва, цінних паперів, соціального захисту, податків і зборів, соціального страхування тощо. Цей термін позначає вид відповідальності, якій притаманні певні, наведені вище, ознаки.

При цьому, терміни «фінансово-правова відповідальність» та «фінансова відповідальність» мають лише певну сферу перетину – там, де збігається об'єкт правової охорони (фінансові правовідносини) та ознаки фінансової відповідальності. Наприклад, накладення на платника ПДВ штрафу за порушення строку реєстрації податкової накладної є як заходом *фінансової* відповідальності, так і заходом *фінансово-правової* відповідальності. В свою чергу, відкликання банківської ліцензії у зв'язку з порушеннями є заходом *фінансово-правової* відповідальності, але не є заходом *фінансової* відповідальності (оскільки не має грошового характеру). Нарешті, накладення штрафу за фактичний допуск роботодавцем працівника до роботи без оформлення трудових правовідносин – є заходом *фінансової* відповідальності, але не є заходом *фінансово-правової* відповідальності (оскільки об'єктом правової охорони в цьому випадку виступають трудові відносини, а не фінансові).

Аналізуючи фінансові санкції як захід примусу в трудовому праві, О.В. Черкасов справедливо зазначає, що «фінансова відповідальність поширилася за межі фінансового права» і що «ці штрафи є нетиповою складовою механізмом юридичної відповідальності роботодавця у трудовому праві, оскільки не відносяться до жодного з видів відповідальності, притаманних цій галузі» [4, с. 24, 26]. Досліджуючи фінансові санкції за правопорушення на ринку цінних паперів, Л. В. Ляшенко та М. В. Плотнікова зазначають, що «найбільш обґрунтованим видається підхід, що до учасників ринку цінних паперів, якими допущено порушення його вимог, можуть застосовуватися такі види відповідальності, як господарсько-правова, адміністративна, *фінансова* та кримінальна» [5, с. 43]. Досліджуючи санкції за порушення конкурентного законодавства, З. М. Борисенко роз-

межують штрафи, встановлені Законом України «Про захист економічної конкуренції», з одного боку, та адміністративну відповідальність – з іншого боку [6, с. 9, 11]. Отже, в дійсності, на теперішній час фінансова відповідальність сформувалася як окремий вид юридичної відповідальності. Запроваджуючи фінансову відповідальність та розширюючи сферу її застосування, держава прагне зробити можливим притягнення до юридичної відповідальності за одне й те саме правопорушення і юридичної особи, і її посадової особи (через паралельне застосування двох видів відповідальності), а також спростити процедуру притягнення до відповідальності (оптимізувавши її по відношенню до тієї процедури, що передбачена для адміністративної відповідальності), мінімізувати можливості уникнення відповідальності (наприклад, шляхом відмови від застосування інституту давності притягнення до відповідальності), підвищити превентивну функцію юридичної відповідальності (адже фінансові санкції переважно є набагато суворішими за адміністративні стягнення), а також збільшити доходи бюджету за рахунок нового виду відповідальності.

В науці адміністративного права не перший рік дискутується питання адміністративної відповідальності юридичних осіб. Наприклад, О. Л. Жильцов вважає фінансові санкції, наведені в численних законах, адміністративною відповідальністю юридичних осіб та зазначає, що актуальною проблемою є систематизація нормативних актів про адміністративну відповідальність юридичних осіб [7, с. 13]. В свою чергу, М. О. Кравець зазначає, що адміністративна відповідальність юридичних осіб є новим явищем, і вважає, що практичне значення законодавчого визнання юридичних осіб як суб'єктів адміністративної відповідальності полягає в тому, що у разі порушення порядку і правил, встановлених зако-

нодавством, немає можливості встановити відповідальність безпосередньо посадових осіб [8, с. 77–78].

Разом з тим, на законодавчому рівні адміністративна відповідальність юридичних осіб згадана лише в статті 27 КУпАП, де зазначено, що штраф може накладатися на юридичних осіб (але ця норма з'явилася при запровадженні відповідальності власників транспортних засобів за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху Законом України від 14 липня 2015 року № 596-VIII, і окрім примітки до статті 123 КУпАП, в жодних інших нормах КУпАП юридична особа наразі не визнається суб'єктом адміністративної відповідальності). При цьому, в статті 23 КУпАП, яка має назву «мета адміністративного стягнення», декларується, що таке стягнення «застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення» [9]. Отже, під правопорушником ця норма розуміє фізичну особу, адже важко погодитися з такою конструкцією, як «виховання юридичних осіб».

Слід також звернутись до норми ст. 459 Митного кодексу України, яка визначає, що «суб'єктами адміністративної відповідальності за порушення митних правил можуть бути *громадяни*, які на момент вчинення такого правопорушення досягли 16-річного віку, а при вчиненні порушень митних правил підприємствами – *посадові особи* цих підприємств» [10]. Отже, законодавство про митну справу не вважає юридичну особу суб'єктом адміністративної відповідальності, хоча в цьому ж законодавстві передбачені заходи відповідальності щодо юридичних осіб (наприклад, прийняття рішення про коригування митної вартості товарів).

Крім того, варто звернути увагу на постанову Верховного Суду від 27.01.2023 у справі № 303/1282/19, де перед судом касаційної інстанції постало питання щодо виду юридич-

ної відповідальності, запровадженої в статті 265 КЗпП України. В пунктах 25–26 цієї постанови наводяться такі висновки: «Нормативне номінування штрафів за статтею 265 КЗпП України як фінансових санкцій та формальне відмежування їх законодавцем від адміністративно-господарських свідчить про здійснення формальної правової кваліфікації відповідно до національного законодавства в межах *автономного виду відповідальності з тяжінням до означення фінансової відповідальності*. За цих умов, нормативних та фактичних підстав відносити штрафи за статтею 265 КЗпП України до *заходів адміністративної відповідальності* немає» [11]. Отже, найвища судова інстанція в Україні:

– розрізняє поняття фінансової та адміністративної відповідальності та не вважає фінансову відповідальність різновидом адміністративної відповідальності;

– розглядає фінансову відповідальність як вид юридичної відповідальності за порушення не лише норм фінансового права, тобто розрізняє фінансову відповідальність та фінансово-правову відповідальність.

Отже, нинішній стан правового регулювання і правозастосовчої практики дозволяє стверджувати не про *адміністративну відповідальність юридичних осіб*, а радше, за точним визначенням, наданим Т. О. Коломощ, про *стягнення, що накладаються в адміністративному порядку на юридичних осіб* [12, с. 22]. Саме такі стягнення, що в законодавстві названі «фінансовими санкціями», «штрафними санкціями», «заходами впливу» тощо – і є, в розумінні новітньої практики Верховного Суду, заходами фінансової відповідальності.

Разом з тим, важливою ознакою фінансової відповідальності є те, що її суб'єктами виступають не лише юридичні особи, а й фізичні особи – підприємці, особи, які здій-

снюють незалежну професійну діяльність, в окремих випадках також групи суб'єктів господарювання (наприклад, ч. 1 ст. 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції»), а також, як виняток з правила – фізичні особи, які не мають статусу суб'єкта господарської чи незалежної професійної діяльності (наприклад, накладення штрафу за ст. 120 Податкового кодексу України на громадянина, який не подав річну декларацію про майновий стан і доходи після того, як отримав у звітному році об'єкт нерухомого майна за договором дарування). Таким чином, неможливо ставити знак рівняння між поняттями «фінансова відповідальність» і «адміністративна відповідальність юридичних осіб». Фінансова відповідальність є ширшим поняттям та повністю поглинає ті санкції, щодо яких у правовій доктрині триває дискусія про їх віднесення до адміністративної відповідальності юридичних осіб.

При цьому, в законодавстві трапляються випадки, коли за одне і те саме правопорушення передбачена одночасно і фінансова, і адміністративна відповідальність. Наприклад, у разі, якщо за наслідками податкової перевірки контролюючий орган встановить, що фізична особа – підприємець занизила розмір чистого оподаткованого доходу у своїй декларації, то за це порушення передбачена відповідальність як за ст. 119 Податкового кодексу України, так і за ст. 164-1 КУпАП, і на практиці контролюючий орган дійсно одночасно приймає податкове повідомлення-рішення і виносить постанову про накладання адміністративного стягнення. Або якщо фізична особа – підприємець вчиняє дії, які кваліфікуються як недобросовісна конкуренція, то за таке порушення відповідальність одночасно встановлена нормою ст. 21 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» і нормою ст. 164-3 КУпАП. Такий підхід законодавець підтверджує, що йдеться

саме про два різних види юридичної відповідальності, адже в протилежному випадку перед суб'єктом правозастосування щоразу поставало б питання конкуренції правових норм. Хоча саму проблему подвійної відповідальності це не знімає, оскільки як адміністративна, так і фінансова відповідальність мають каральний характер і застосовуються від імені держави за порушення публічно-правових норм.

Розмежовуючи адміністративну та фінансову відповідальність на прикладі відповідальності за порушення законодавства про працю, Н.В. Уварова в якості критеріїв відмінностей називає різну нормативну підставу для застосування, різний суб'єктний склад, відмінності щодо одиниці об'єкта штрафної санкції, а також щодо відмінюваності чи, навпаки, фіксованого характеру санкції, а також критерій пільговості в оплаті санкції у вигляді штрафу у певний строк [13, с. 246]. І хоч ці відмінності важко назвати репрезентативними для широкого порівняння двох видів юридичної відповідальності (без прив'язки до конкретного порушення), однак на прикладі одного і того ж об'єкта правопорушення вони ілюструють наявність двох відмінних за правовим регулюванням систем відповідальності.

Крім того, відмінність між адміністративною та фінансовою відповідальністю ілюструється ще й на прикладі оскарження рішень про застосування заходів відповідальності. Постанови у справах про адміністративні правопорушення, крім тих, що винесені судами, оскаржуються в судовому порядку до місцевих загальних судів як адміністративних (п. 1 ч. 1 ст. 20 КАС України). В той час як податкові повідомлення-рішення органів Державної податкової служби України про накладення штрафів на суб'єктів господарювання, рішення органів Держпраці, Держпродспоживслужби тощо про застосування фінансових

санкцій – оскаржуються до окружних адміністративних судів, що є установленою багаторічною судовою практикою. Вже сама по собі відмінність в підсудності говорить про те, що суди не вважають такі справи справами про притягнення до адміністративної відповідальності в розумінні п. 1 ч. 1 ст. 20 КАС України, що, знову ж таки, підтверджує існування в адміністративному праві України самостійного, окремого інституту *фінансової відповідальності*.

Окремого дослідження потребує процедурний аспект фінансової відповідальності, але навіть побіжний аналіз нормативної бази дає підстави для висновку про відсутність *єдиної* процедури притягнення до фінансової відповідальності, на відміну від процедури притягнення до адміністративної відповідальності, яка передбачена в КУпАП і передбачає, як правило, складання *протоколу* про адміністративне правопорушення, розгляд справи та винесення *постанови* у справі. В той час як форми фіксації правопорушень, що тягнуть за собою фінансову відповідальність, а також форми рішень про застосування таких санкцій, а так само і порядок розгляду таких справ – не мають уніфікованих вимог та відрізняються залежно від об'єкту правопорушення.

В законодавстві широко вживається поняття «адміністративно-господарські санкції», правовою основою для застосування яких є передусім загальна норма ст. 238 Господарського кодексу України, яка надає нормативне визначення таких санкцій як заходів *організаційно-правового або майнового* характеру, спрямованих на припинення правопорушення *суб'єкта господарювання* та ліквідацію його наслідків [14]. Також у статті 239 цього кодексу наведено невичерпний перелік видів адміністративно-господарських санкцій. При цьому, як справедливо зауважує Н.Ю. Кантор, питання щодо правової природи адміністративно-господар-

ських санкцій та їх застосування породжує багато проблемних моментів, розв'язання яких має теоретичне та практичне значення [15, с. 90].

Виходячи з наведеного в законі нормативного визначення адміністративно-господарських санкцій, можна зробити два висновки. Перший – про те, що не всі адміністративно-господарські санкції можна віднести до заходів фінансової відповідальності, а лише ті, що мають майновий (точніше – грошовий) характер. Наприклад, зупинення дії ліцензії є адміністративно-господарською санкцією, однак не є заходом фінансової відповідальності. По-друге, фінансова відповідальність має ширше коло суб'єктів ніж адміністративно-господарські санкції, оскільки останні застосовуються лише до суб'єктів господарювання. Тому, наприклад, якщо контролюючий орган накладає на нотаріуса, як самозайняту особу, штраф за несвоєчасне подання податкової декларації, то такий штраф є заходом фінансової відповідальності, але не є адміністративно-господарською санкцією, адже особа, до якої застосовано штраф, не є суб'єктом господарювання. Крім того, в певних нормах законодавства, які встановлюють фінансові санкції, зокрема у вже наведеній статті 265 КЗпП України, прямо зазначено, що ця відповідальність не є адміністративно-господарською санкцією. Отже, поняття «адміністративно-господарські санкції», так само як і поняття «фінансово-правова відповідальність», є дотичними до поняття «фінансова відповідальність» (адже мають сферу перетину), однак не є тотожними з цим поняттям.

Висновки.

1. Під фінансовою відповідальністю пропонується вважати систему заходів примусу, які застосовуються державою, як правило, в позасудовому порядку, у формі покладення на юридичних осіб, а також на фізичних осіб, які провадять господарську чи незалежну професійну діяльність, та

у виняткових випадках – на інших фізичних осіб, обов'язку сплатити до бюджету певну суму грошових коштів, у зв'язку з вчиненими такими особами порушеннями публічно-правових норм.

2. На сучасному етапі фінансова відповідальність є самостійним видом юридичної відповідальності. За метою, характером і порядком застосування вона найбільш близька до адміністративної відповідальності, однак не є її різновидом. Санкції, щодо яких у правовій науці триває дискусія про їхню належність до адміністративної відповідальності юридичних осіб, повністю поглинаються фінансовою відповідальністю, проте остання є ширшим поняттям з огляду на те, що застосовується не лише до юридичних осіб.

3. Ознаками, які відрізняють фінансову відповідальність від адміністративної, є: суб'єкт відповідальності (переважно – суб'єкт господарської чи незалежної професійної діяльності, і в абсолютній меншості випадків – фізична особа без будь-якого статусу); виключно грошовий характер відповідальності; об'єкт порушення (суспільні відносини у сфері господарської діяльності, справляння обов'язкових платежів, праці і безпеки); в цьому виді відповідальності суд ніколи не є органом, який здійснює провадження щодо застосування таких санкцій, проте може бути органом стягнення.

4. Фінансова відповідальність не є тотожною фінансово-правовій відповідальності, але ці поняття мають значну сферу перетину. Остання застосовується лише за порушення норм податкового, банківського та бюджетного права, та в тій частині, в якій вона має грошовий характер, вона є частиною фінансової відповідальності як ширшого явища.

5. Також фінансова відповідальність має сферу перетину з адміністративно-господарськими санкціями: та частина цих санкцій, що має майновий характер, є частиною фінансової

відповідальності як ширшого явища. Разом з тим, фінансова відповідальність, яка застосовується до осіб без статусу суб'єктів господарювання – не належить до адміністративно-господарських санкцій.

Статтю присвячено поняттю та ознакам фінансової відповідальності та її співвідношенню з суміжними поняттями. Усталена теоретико-правова класифікація видів юридичної відповідальності на конституційну, адміністративну, дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову та кримінальну – не може вважатися вичерпною та остаточною. Адже у законодавстві з'являються нові види санкцій за порушення правових норм, які важко віднести до одного з «традиційних» видів юридичної відповідальності. Де-факто в Україні сформувався інститут фінансової відповідальності, який не є систематизованим, і на позначення якого використовуються різні поняття. Тому, визначення поняття того, що є «фінансовою відповідальністю», а так само і відмежування цього поняття від суміжних, має бути предметом теоретико-правового дослідження.

Під фінансовою відповідальністю пропонується вважати систему заходів примусу, які застосовуються державою, як правило, в позасудовому порядку, у формі покладення на юридичних осіб, а також на фізичних осіб, які провадять господарську чи незалежну професійну діяльність, та у виняткових випадках – на інших фізичних осіб, обов'язку сплатити до бюджету певну суму грошових коштів, у зв'язку з вчиненими такими особами порушеннями публічно-правових норм. На сучасному етапі фінансова відповідальність є самостійним видом юридичної відповідальності. За метою, характером і порядком застосу-

вання вона найбільш близька до адміністративної відповідальності, однак не є її різновидом.

Ознаками, які відрізняють фінансову відповідальність від адміністративної, є: суб'єкт відповідальності (переважно – суб'єкт господарської чи незалежної професійної діяльності, і в абсолютній меншості випадків – фізична особа без будь-якого статусу); виключно грошовий характер відповідальності; об'єкт порушення (суспільні відносини у сфері господарської діяльності, справляння обов'язкових платежів, праці і безпеки); в цьому виді відповідальності суд ніколи не є органом, який здійснює провадження щодо застосування таких санкцій, проте може бути органом стягнення.

Ключові слова: адміністративна відповідальність юридичних осіб, адміністративно-господарські санкції, види юридичної відповідальності, фінансова відповідальність, фінансові санкції, фінансово-правова відповідальність, штрафні санкції.

Shumeiko I. Financial responsibility: concept, features and correlation with related concepts

The article is devoted to the concept and signs of financial responsibility and its correlation with related concepts. The established theoretical classification of types of legal responsibility into constitutional, administrative, disciplinary, material, civil and criminal cannot be considered exhaustive and final. The new types of sanctions for violation of legal norms appear in the legislation, which are difficult to attribute to one of the "traditional" types of legal responsibility. De facto, in Ukraine an institution of financial responsibility has been formed, but it is not systematized, and different concepts are used to reveal this type of responsibility. Therefore,

the definition of the concept of "financial responsibility", as well as the separation of this concept from related ones, should be the subject of theoretical research in law.

It is proposed to consider financial responsibility as a system of coercive measures applied by the state, as a rule, in an extrajudicial manner, in the form of imposition on legal entities, as well as on individual entrepreneurs and natural persons engaged in independent professional activity, and in exceptional cases – on other natural persons, the obligation to pay a certain amount of money to the budget, in connection with violations of public law norms committed by such subjects. At the present stage, financial responsibility is an independent type of legal responsibility. In terms of its purpose, nature and procedure of application, it is the closest to administrative responsibility, but it is not its variety.

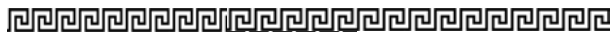
The signs that distinguish financial responsibility from administrative responsibility are: the subject of responsibility (mostly – the subject of commercial or independent professional activity, and in the absolute minority of cases – an individual without any status); exclusively monetary nature of responsibility; the object of the violation (social relations in the field of commercial activity, mandatory payments, labor and safety); in this type of responsibility, the court is never the body that carries out proceedings regarding the application of such sanctions.

Key words: administrative and economic sanctions, administrative responsibility of legal entities, financial and legal responsibility, financial responsibility, financial sanctions, fines, types of legal responsibility.

Література

1. Іванський А.Й. Фінансово-правова відповідальність в сучасній Україні: тео-

ретичне дослідження: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д.ю.н., спец. 12.00.07. Одеса: Одеська національна юридична академія, 2009. 42 с. URL: <https://cutt.ly/ywLrDqfU>.

2. Літвінова Є.В. Про фінансово-правову відповідальність як родову категорію. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2016. № 19. С. 63–65. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc19/18.pdf>.

3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. Голос України. 2010. № 229–230. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

4. Черкасов О.В. Фінансові санкції як захід примусу в трудовому праві. Право та інновації. 2019. № 26. С. 23–28. URL: <https://cutt.ly/qwLte3tS>.

5. Ляшенко Л.В., Плотнікова М.В. Становлення інституту юридичної відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів в Україні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 6. Т. 2. С. 40–44. URL: http://apnl.dni.in.ua/6_tom_2_2017/11.pdf.

6. Борисенко З.М. Санкції за порушення конкурентного законодавства. Наукові записки НаУКМА. 2012. Т. 133. С. 9–12. URL: <https://cutt.ly/MwLyAAUS>.

7. Жильцов О.Л. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: процесуально-правовий аспект: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.ю.н., спец. 12.00.07. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2007. 20 с. URL: <https://cutt.ly/SwLt51LV>.

8. Кравець М.О. Адміністративна відповідальність юридичних осіб. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 4. С. 75–78. URL: http://apnl.dni.in.ua/4_2017/19.pdf.

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 18.12.1984. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

10. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. Голос України. 2012. № 73–74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

11. Постанова Верховного Суду від 27.01.2023 у справі № 303/1282/19 про скасування постанови. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108641215>.

12. Коломоєць Т.О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д.ю.н., спец. 12.00.07. Харків: Національний університет внутрішніх справ, 2005. 38 с. URL: <https://cutt.ly/iwLt5eZb>.

13. Уварова Н.В. Розмежування адміністративних та фінансових санкцій за порушення законодавства про працю в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 10. С. 244–246. URL: http://www.lsej.org.ua/10_2021/63.pdf.

14. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Голос України. 2003. № 49. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

15. Кантор Н.Ю. Адміністративно-господарські санкції як гарантії реалізації та захисту економічних інтересів держави. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2015. Випуск 34. Т. 2. С. 87–90. URL: <https://cutt.ly/SwLyJ5Ck>.

